

MUZEJSKE ČUVAONICE U SREDIŠTU OBNOVE ETNOGRAFSKOG MUZEJA

GORANKA HORJAN

Etnografski muzej Zagreb
ghorjan@emz.hr

Etnografski muzej u Zagrebu izlaže u stalnom postavu svega 4 % svojega bogatog fundusa, a ostatak je pohranjen u muzejskim čuvaonicama koje su većinom smještene u podrumskome ili tavanskom dijelu Muzeja, iako struka stalno ističe kako su ti dijelovi muzejskih zgrada najmanje pogodni za tu namjenu jer je u njima mnogo zahtjevnije postići propisane uvjete za čuvanje muzejske građe. Međutim, dosljedna primjena standarda još uvijek je velik izazov za sve dijelove poslovanja u muzejskim ustanovama u Hrvatskoj, što ima svoje objektivne uzroke u nedovoljnim sredstvima – od ljudskih i financijskih do prostornih – ali i u naslijeđenoj praksi i ponašanjima koji taj nedostatak sredstava čine još bremenitijim i teže rješivim. Koristimo se prilikom istaknuti *Etički kodeks za muzeje*, ICOM-ov jednostavni vodič za profesionalce zaposlene u muzejima koji je preveden i na hrvatski jezik, no njegova se primjena nedovoljno promiče u svakodnevnom radu. Jedan od postulata profesionalnog ponašanja jest pažljivo prikupljanje muzejske građe koje ne samo da mora biti u skladu s poslanjem već i voditi računa o odgovarajućoj pohrani i čuvanju. Dakle, muzej uzima u

zbirke samo one predmete o kojima se može profesionalno skrbiti. Pretrpani prostori naših muzejskih čuvaonica svjedoče o tome da je želja za prikupljanjem u mnogo slučajeva prevladala potrebu za primjerenim smještajem.

Muzejske čuvaonice svjedoče nam o još jednome ključnom problemu koji možemo oblikovati u pitanje nalazi li se u njima zaista samo inventarizirana muzejska građa koja je ušla u muzejske zbirke. Unatoč poznatomu profesionalnom kodeksu koji obvezuje stručnjake u muzeju da inventariziraju prikupljenu muzejsku građu, kao i činjenici da je Ministarstvo kulture jasno propisalo obvezu inventarizacije predmeta u roku od trideset dana od njegova ulaska u muzej, revizije muzejske građe otkrivaju nam velik broj nađenih predmeta bez inventarne oznake. Dodatno pitanje odnosi se i na cjelovitost inventariziranih podataka koji uključuju i lako pronalaženje predmeta, što podrazumijeva poznato mjesto pohrane. Povezivanje muzejske dokumentacije sa zaštitom muzejske građe osnovna je misao vodilja u provođenju profesionalnog pristupa. U tim aktivnostima kustosi, dokumentaristi, restauratori i preparatori nužno moraju osnažiti svoj doprinos i preuzeti odgovornost za njihovu provedbu.

Svi ovi izazovi nisu zaobišli ni Etnografski muzej kada je sredinom 2015. godine pokrenuo projekt obnove u kojemu su profesionalna briga o muzejskim zbirkama i poboljšanje uvjeta u muzejskim čuvaonicama zauzeli središnje mjesto. Usporedno se odvijaju dva procesa. Jedan pokušava manjim intervencijama sanirati katastrofalno stanje zatečeno u čuvaonicama i muzejskoj dokumentaciji, a drugi istodobno nastoji povećati sredstva koja su potrebna kako bi se većim ulaganjima

dugoročno riješio problem. Doneseni su strateški dokumenti potrebni za prijavu projekta obnove Etnografskog muzeja za sufinanciranje iz fondova EU-a te je osigurana potpora osnivača Grada Zagreba koji je na raspolaganje Muzeju predao zgradu nekadašnje Zemaljske uzorite pivnice u Kačićevoj 9/2 za potrebe čuvaonica, restauratorskih radionica i administracije kako bi se glavna zgrada Muzeja na Trgu braće Mažuranić 14 rasteretila i povećao postotak izložene muzejske građde. Tijekom 2016. i 2017. godine, zahvaljujući sredstvima strukturnih fondova iz Operativnog programa *Konkurentnost i kohezija*, izrađena je građevinska dokumentacija. U prvoj polovici 2018. godine ishoda je građevinska dozvola za zgradu muzejske čuvaonice i radionica u Kačićevoj, izrađena je studija izvodljivosti zajedno s analizom troškova i koristi te se priprema prijava za građevinsku obnovu zgrade u okviru ITU mehanizma i cilja obnove *brownfield* lokacija.

Istodobno su uvedena poboljšanja u vođenju muzejske dokumentacije, donesene su najnužnije procedure i započelo se s intervencijama u postojećim prostorijama muzejskih čuvaonica kako bi se osiguralo da se u njima nalazi isključivo muzejska građa, a izbacila odbacena tehnička oprema, dijelovi kulisa rastavljenih izložbi, publikacije i sve ostalo što ne pripada muzejskim zbirkama. Obavljena je prva cjelovita revizija muzejske građde u Etnografskome muzeju te su doneseni dokumenti koji propisuju pravila kod akvizicije i bolje kontroliraju kriterije ulaska predmeta u zbirke, kao i postupke otpisa muzejske građde koja je izgubila spomenička svojstva, često zbog neprimjerenih uvjeta pohrane. Održana je i povezana radionica u sklopu koje su

iskusni svjetski stručnjaci iz tog područja održali izlaganja, primjerice Claude Faubert, voditelj ICOM-ova Međunarodnog centra za izobrazbu, i Gaël de Guichen, savjetnik glavnog direktora ICCROM-a. U suradnji s ICCROM-om u Etnografskome muzeju održan je i dvotjedni stručni seminar za 28 profesionalaca iz hrvatskih i slovenskih muzeja na kojemu se provođenje profesionalnih standarda primijenilo u praksi. Projekt je bio usmjeren na jednostavno rješavanje problema i bez većih ulaganja te se uglavnom oslanjao na ljudski čimbenik. Pošlo se od pretpostavke da se uz podizanje znanja i vještina zaposlenika može učiniti velik broj pozitivnih pomaka u boljoj pohrani građde, njezinu primjerenom čuvanju te kontroli uvjeta u čuvaonicama. Važno je započeti promjenu ponašanja ključnih dionika jer su zatečeni uvjeti u čuvaonicama jedan od gorućih problema struke, a neprimjereni uvjeti prijete očuvanju vrijedne nacionalne baštine. Tijekom provedbe programa koristilo se iskustvima stručnjaka iz međunarodnih organizacija, ICOM-a i ICCROM-a, koji su razvili model izobrazbe za muzejsko područje posebno usmjeren na poboljšanje rada u muzejskim čuvaonicama, a koji obuhvaća četiri područja rada u muzeju – menadžment, prostorne uvjete, opremu i financije. Međutim, u svim kategorijama presudan je ljudski čimbenik, odnosno predanost muzejskog osoblja, vodstva muzeja i autoriteta u poduzimanju potrebnih koraka koji će dovesti do poboljšanja. U slučaju Etnografskog muzeja rezultati projekta *RE-ORG* jasno su dokazali da se osobnim zalaganjem u dobro organiziranom timu može u relativno kratkom vremenu i uz skromna sredstva zaista puno postići. Četiri tima stručnja-

ka uredila su 24 prostorije muzejskih čuvaonica sa 7470 predmeta smještenih u potkrovlju zgrade. No, konačno rješenje očekuje se sa završetkom infrastrukturnih radova na obnovi zgrada Etnografskog muzeja i pratećih aktivnosti.

MUSEUM STORAGE IN THE FOCUS OF THE RENEWAL OF THE ETHNOGRAPHIC MUSEUM

The Ethnographic Museum in Zagreb exhibits in permanent layouts as little as 4% of its rich holdings, whereas the rest is stored in the museum storages that are mostly located in the basement or attic section of the museum. Therefore, in mid-2015 a project of renovation was started, in which

the professional care about the museum holdings and improvement of conditions in the museum storages occupy the central place. Parallel two processes are being carried out – restoration of the catastrophic condition found in the depots and museum documentation and the work on a long-term solution of the problem – a new space for the needs of storages that will be obtained by co-financing from the EU funds and with the support of the City of Zagreb which gave at the disposal of the Museum the building in Kačićeva Street 9/2. As part of the preparations, improvements have been introduced in managing the museum documentation, interventions have been started in the existing storages in order to ensure that they only contain museum materials, the first complete revision of materials has been carried out, the documents related to acquisitions have been brought, and in cooperation with ICCROM a two-week seminar has been held – a RE-ORG project, arranging 24 rooms for museum storages.